

TERRA LIBERA

ČASOPIS HLÁSÍCÍ SE K TRADICI LAISSEZ FAIRE

duben 2007 / ročník 8

Skeptičtí versus jurodiví

Petr Sadílek

Kdo se o to někdy pokusil, ví, jak je nesnadné přispět svou troškou do mlýna. Hledání nových pravdivých výroků je tvrdá řehole. A ne každý se smí státi byť jen pouhým řeholníkem, třeba tím posledním v řádu. Musíte se narodit s talentem pro pracovitost a přemýšlivost. Vzdát se většiny radovánek svých vrstevníků. Rozloučit se s představou materiálních požitků. Neboť jen disciplína a odříkání Vám mohou dát malou šanci na dosažení neskromného cíle. Profesionální trénink, celoživotní úsilí a ždímání možností Vašeho mozku na doraz Vám, pokud budete mít hodný kus štěstí, umožní dostat se na malou chvíli až na samou hranici lidského poznání, na to místo, kde v pravý čas můžete sdělit svou vydobytou pravdu, svou nehynoucí diferenciální rovnici, onu malou trošku, která bude za pár týdnů přikryta jinou a pak další a možná se i stane, že se ta Vaše cihlička nevydrolí a zůstane zabudována v chrámu poznání.

A jak léta běží, procházíte Karlovým náměstím pokaždé více a více shrbení, a chtěli byste si na chvíli sednout na lavičku, třeba vedle Gerty Cori a jejího manžela anebo tamhle pod tím košatým listnáčem vedle Christiana Dopplera, a říci jim: „Drahá paní kolegyně, vážený pane kolego, možná by Vás zajímalo, na co jsem nedávno přišel.“ Slova by byla velická a zajímavá, sotva by prošla Vašimi ústy. Ale nemůžete. Nemáte co říci. Vaše ruce jsou prázdné. Nemáte v nich v ani cihlu, ani kamínek, ani zrno písku. Nu, asi se budování chrámu obejde bez Vás.

Ne tak jurodiví. Jsou juří svým nadšením, překypují odvahou hrdiviny, silou jury. Sestoupil na ně božský deus-divus. Jsou posedlí záračným uzřením. Oni byli vybráni. Nepotřebují se namáhat. Prodírat kalkulem. Přechíst jeden nákladák plný knih. Zasvinít použitými zkumavkami nespočet kontajnerů. Propítvat se haldami kryv. Jim je dáno shůry. Je nikdo nemá práv odstrkovat. Oni jsou ti praví architekti chrámu poznání. Na ně se čekalo. Nabídnou řešení. Jednoduché a snadné. „Věřte nám,“ volají. „A ustupte!“ Běží s kýblem plným ještě teplých kravinců a mrsknou je na stěnu budovy tak, aby pokryly co největší část zdí. Pak zdržují kolemjdoucí a ukazují jim chrámovou zeď, která se třpytí na slunci v barvě čerstvého mokrého trusu. „Vidíte? To je moje dílo. To jsem udělal Já.“ A lidé, kteří neví, jak rozlišit pravdu od lži, a netuší, jak těžké bylo chrám postavit, uznale pokývují hlavami a nábožně vzhlížejí k autorovi.

Je jich mnoho. Ezoterici, homeopati, astrologové, numerologové, léčitelé, psychotronici, parapsychologové, grafologové, kineziologové, akupunkturisté, proutkaři, ufologové, senzibilové. Zastánci reinkarnace, tachyonizace, magnetokineze, bioresonance, okultismu, telepatie, paranormálních jevů, elektrosmogu, čaker, patogenních zón, holotropní medicíny a spousty dalších. Někteří z nich věří tomu, co hlásají, jiní ne. Ale všichni si zařídili dobré bydlo.

Podnikání v oblasti jurodivosti dosahuje takového rozsahu, že utváří celé odvětví služeb, rostoucí sektor ekonomiky. Jurodivé veletrhy bývají obleženy návštěvníky. Každý indián se může stát guru, a strhnout stovky učení chtivých a dobře placících žáků. Leckterý našinec s akademickými tituly zde prodává svá kouzla

(pokračování na straně 2)

Globalizací ke zdokonalení lidstva

Vernon Smith

Je pro mě velkým potěšením, že se k vám zde na půdě *Foundation for Economic Education* mohu připojit a strávit „sobotní noc“ společně se starými, ale i několika novými přáteli. Je tomu již několik let, co jsem zde společně s Candace vedl jeden ze studentských seminářů. A to se mi zalíbilo natolik, že jsem se s ní nakonec oženil.

Můj dnešní projev je optimistický. Dotýká se směny a trhů, které nám umožňují specializovat se – jak v úkolech, tak i ve znalostech. Specializace je tajemstvím vytváření bohatství a zároveň jediným stálým zdrojem zdokonalování lidského života; je podstatou globalizace.

Problémem ale je, že žijeme ve tvou překrývajících se světech směny zároveň. Zaprvé: žijeme ve světě osobní, společenské směny, založené na vzájemnosti a normách, které sdílí malé skupiny, rodiny či společenství. Fráze „máš to u mě“ je univerzální napříč mnoha jazyky; lidé pomocí ní dobrovolně přiznávají zadluženost za poskytnutí určité laskavosti. Již v primitivních dobách umožňovala směna specializaci v úkolech (lovení, sbírání a výroba nástrojů) a byla základem pro zvyšování výroby a blahobytu. Tato dělba práce umožnila primitivnímu člověku putovat po celém světě. Specializace tedy započala globalizaci dlouho předtím, než se objevily formální trhy.

Zadruhé: žijeme ve světě neosobní tržní směny, ve kterém se komunikace a kooperace postupně vyvíjely prostřednictvím obchodu, jenž probíhal mezi osobami, které se navzájem neznají, na velké vzdálenosti. Při osobní směně obvykle chceme konat dobro pro druhé. Směnu na trhu ovšem vnímáme jinak, neboť zde má každý z nás sklon soustředit se na svůj vlastní zisk. Nicméně, naše laboratorní experimenty ukazují, že titíž jedinci, kteří jsou v osobní směně sebevelekorsejší, také usilují o maximalizaci



(pokračování na straně 3)

a potutelně se usmívá při vzpomínce na tu směšnou almužnu, za kterou kdysi dřel v nějaké fabrice, či ve státním školství. Zatímco snaha o maximalizaci zisku nutí subjekty k rozsáhlé inzerci jejich produktů a k propagaci jurodivých idejí, tak kritických reakcí mnoho nenajdeme. Pokud Vám manželka sdělí, že hodlá zainvestovat Vaši měsíční výplatu do koupě tachyonizované propisky a Vy budete mít dostatečný rozhled k tomu, abyste pojali podezření a zároveň budete i náležitě odhodlaní, abyste se jí to pokusili rozmluvit, tak opravdu nevím, kde se vyzbrojíte do rodinné rozepře. Musíte být trpěliví, sednout si k počítači a pak snad narazíte na internetové stránky nějakého nadšence, který po nocích bez nároku na odměnu vysvětluje, jak se věci opravdu mají. Pokud umíte jen česky, tak jste patrně zabrouzdali i na doménu sdružení Sisyfos. To je jediná organizace, která se pokouší systematicky informovat ty, kteří o to stojí. Po nějaké době zjistíte, že se jedná o běžné pero za pár korun. Ale Vaše jurodivá žena přesto zruinuje domácí rozpočet. Krásná celostránková reklama v prestižním časopise zaváží více než pochybný spolek ošuntělých důchodců, bývalých vědců a docentů.

Snad Vás uklidní, že jste mohli dopadnout i hůře. Poté, co se Praha naposledy vykoukala ve Vltavě, oživil se odbyt zázračných krabiček, které se zavěsí na půdu a ony Vám vysuší sklepení. (Prodává je firma Aquapol jako „magnetokinertické vysoušeče zdiva“ za 40 tisíc korun.) Jednu takovou pověsili i do Zlaté kapličky. Doufám jen, že nevěřili v nadpřirozený jev příliš dlouho a že suterén nestihl zcela proplesnivět. Dokonce i časopis Vesmír se snížil k tomu, aby za úplatu podpořil prodej tohoto zboží plnou vahou své prestiže a vědecké autority tím, že publikoval reklamu na zázrak, a dodnes odmítá uveřejnit jakoukoli z mnohých kritických reakcí, které mu rozhořčení fyzikové zaslávají ve formě článků. Kolikpak asi bylo podvedených? Kolik domů se staticky narušilo, protože jejich majitelé uvěřili slovu měsíčníku? A to už nemluví o tom, že se za ušetřené peníze mohli koupit něco užitečnějšího, například antigravitační podložku pod postelovou matraci, anebo dokonce (ó, jaké štěstí pro celou rodinu) čtyři tachyonizované propisky.



Možná se Vám zdá, anebo jste si tím zcela jisti, že Vám se to stát nemůže. Vy se napálit necháte. Jste přeci vzdělaní moderní informovaní lidé obklopení moudrými knihami a kultivovanými přáteli, ochotnými Vám kdykoliv poradit. Hmm. Taky jsem si to o sobě kdysi myslíval. Postupně jsem věřil v proutkaření jako desetiletý, v psychoanalýzu jako dvacetiletý, v enzymoterapii jako třicetiletý a ještě minulý měsíc jsem s výrazem starostlivého čtyřicátníka poučoval své kamarády o škodlivosti homocysteinu. Všechno jsou to báječné podvůdky na tahání peněz z kapes důvěřivých hlupáků. Podotýkám, že jsem velice podezřívavý člověk. Neváhám přečíst stovky stran textu a pečlivě vážit, která autorita je hodnověrná, a která nikoli. Přesto jsem se opakovaně mýlil. Pravděpodobně řadě bludů stále věřím, akorát je nejsem schopen ve své mysli odhalit a implicitně předpokládám, že se jedná o důvěryhodné informace a oprávněné postoje.

Problém totiž spočívá právě v oné metodě, na kterou jsem obvykle odkázán, metodě vážení autorit. To je tradiční, po celá tisíciletí používaný postup, jak rozhodnout, kdo zastává pravdivý názor, a kdo se mýlí. Vy si přinesete své knihy, které podporují Vámi zastávaná tvrzení a já zase svoje. A teď budeme vážit. Nikoli logickou čistotu výroků, anebo snad to, jestli fungují v reálném světě. My budeme vážit oproti sobě hodnověrnost autorů. Ve středověku již jen samotný fakt, že někdo byl schopen napsat knihu, značil určitou míru autority. Samozřejmě lepší bylo, když se jednalo o universitního mistra, ještě lépe církevní autoritu, biskupa či dokonce papeže. Dobry byl i Aristoteles, stále citacího indexu skrze celá tisíciletí. Pokud jste se odkázali na učení světce, tak diskuse končila. Ledaže bych to přebil samotným bohem, tedy písmem svatým, biblí. Podobně v ruském impériu 20. století nejvíce vážil Vladimír Uljanov, Karl Marx a Josif Džugašvili. Od nich se potom odvozovala autorita tajemníků strany, akademiků, profesorského sboru. V oboru biologie byli vysvěceni Trofim Denisovič Lysenko, Ivan Vladimirovič Mičurin a Olga Borisovna Lepešinská. Odlesk jejich autority posloužil v budování kariéry ikoně české biologie Milanu Haškovi. Myslíte si, že ze slepice kachnu neuděláš? Tvrdí tady snad někdo, že kvěťáku nikdy nenaroste stonek z kedlubnu a kořen z mrkve? Pokud snad máte nějaké námitky, můžeme Vám rezervovat místo v zájezdu na souostroví Gulag. Takže, milí studenti, pilně se učte nové poznatky, čeká vás rigorózum.

Ani profesorské tituly, ani laureátství Nobelovy ceny, ani obydlí na Olympu nejsou patentem na pravdu. Naštěstí je zde vrcholná autorita, které se můžeme zeptat. Autorita, která nikdy nemění názory, má na Vás kdykoliv a kdekoliv čas, nikdy nezalže, vždy pravdivě odvětví. Je to příroda sama. Žijeme v nádherném světě

neměnných pravd, přírodních zákonů. Nezáleží na tom, jestli je noc anebo den, jestli se stavějí kříže anebo budují zítřky, jestli jste stařec anebo dítě. Příroda není náladová: „Zeptej se a já Ti odpovím. Vždy stejně, přesně a nestranně. Ale pozor, člověče rozmyšl, v mé odpovědi bude znít i hloupost Tvé otázky.“

Vím. A děkuji. Ale co se mám zeptat? To je moc těžká věc. Nejdříve musím formulovat tezi. A to nestačí, lépe množinu tezí. Potřebuji apriorní systém výroků. Z nich zformuluji pomocí přesného analytického jazyka testovatelnou hypotézu. Pak se pokorně otáží. Neprošlo sítem? Nevadí. Ať je chrám malý, ale ať je ze žuly. Seškrábejme kravince. Buďme skeptičtí vůči jurodivým. Vybouřejme zdivo z vepřovice. Semkněme se okolo lapidárního světa diferenciálních rovnic, apriorních testovatelných teorií a přírodovědného pokusu.

Lidem se nechce. Hledají zkratku. Například Maynard lord Keynes studoval ekonomii pouhý rok. Žádný z jeho pamfletů nenabízí ani jeden původní výrok, který by byl zároveň testovatelný a zároveň by byl skutečně schopen projít sítem experimentu. Přesto se stal bohem. Budeme-li vážit autority, tak s jeho knihou v ruce zvítězíte před mnohými senáty. Oproti tomu Ludwig von Mises málem umřel hladu. Není snadné nakrmit z pravdy sebe a svou rodinu. A to ani jako největší prorok kapitalismu žijící v zemi s největší kapitalistickou ekonomikou. Alexandrové nechtějí slyšet Diogénovo: „Ustup mi ze slunce.“ Nenaslouchají skeptickému Misesovi, nepřejíci mu jejich rejdmá. Chtějí být postaveni na piedestalu a do ruky uchopit mocné žezlo aktivních ekonomických zásahů. Oplátkou umění být vděční. Stát založený na keynesiánské ekonomické doktríně může lehce pustit nějakou tu korunu. Důvěryhodná lež může být výnosná, zvláště pokud prosákne do nejvyšších společenských sfér. Pak bývá i velmi nakažlivá. Proto jurodivý Keynes našel tolik nadšených stoupenců, a proto jeho epigoni obsadili profesorské stolce celého světa. Za uplynulá desetiletí proškolili milióny naivních studentů. Ti doma řekli babičce, že z nich budou učenici, a přitom nevědomky budovali svou jurodivou kariéru. Ruku na srdce, možná máte problém. Nejedete náhodou taky v jurodivém průmyslu?

Časopis Vesmír oceněný Bludným balvanem můžete přestat kupovat. Zázračné léky vyhodíte do odpadkového koše, divotvornou krabičku odstraníte z půdy a kašpírně oklepete plíseň ve sklepe, antigravitační podložku výhodně prodáte na inzertním trhu. Ale co s Vaším vzděláním, s Vaší slibně rozjetou kariérou? Co s Vaším životem? Léta jste pilně v dobré víře studovali a teď jsou z Vás lékaři-homeopaté, psychoanalytici, či ekonomové-keynesiánci. Co s ním uděláte? Sebe sama rovněž vyhodíte do nejbližší popelnice? Kdepak! Vezměte rozum do hrsti! Ještě se z toho

taky můžete oklepat, a výhodně se prodat. Budete-li dostatečně ohební, tak se na jedné z těch nádherných kůží polstrovaných dveří, co se nacházejí na nekoneč-

ných chodbách nekonečně mocných institucí a ústavů jednoho dne zaskví cedulka s Vaším jménem: ing. Jaromír Jurodivý, Ph.D. ■

Autor je publicista a zabývá se přírodovědnými i společenskovědnými vědami (p.sadilek@atlas.cz)

Globalizací ke zdokonalení lidstva

(pokračování ze strany 1)

svého zisku, pohybují-li se na trhu. Jejich obchodování ale maximalizuje společný přínos celé skupiny, aniž by to zamýšleli. Jak je to možné? Díky vlastnickým právům. Jde-li o osobní směnu, její pravidla vznikají dobrovolným souhlasem zúčastněných stran. Avšak jde-li o neosobní tržní směnu, tu řídí pravidla zabudovaná v institucionálním rámci (jako například vlastnická práva, která zamezují, aby si někdo něco vzal, aniž by za to na oplátku něco dal). Světy osobní i neosobní směny tedy fungují podobně: abyste něco získali, musíte nejdříve něco dát.

Základ prosperity

Rozsah specializace určují trhy se statky a službami, které jsou rovněž základem tvorby bohatství. Na organizovaném trhu se výrobci setkávají s relativně předvídatelnými výrobními náklady a spotřebitelé se zase spoléhají na relativně předvídatelnou nabídku požadovaných statků. Tyto neustále se opakující tržní procesy jsou nesmírně efektivní, a to dokonce i v případě velmi komplexních tržních vztahů, v nichž jde o obchodování s několika komoditami.

Pomocí našich tržních experimentů jsme objevili, že lidé obecně popírají možnost, že by jakýkoliv model byl schopen předvídat, jaké ceny budou nakonec ochotni zaplatit a jaké bude množství statků, které koupí a prodají. K tomu, aby byly trhy efektivní, není ve skutečnosti potřeba velkého počtu účastníků, dokonalých informací, chápání ekonomie ani splnění jakékoliv jiné komplikované podmínky. Lidé koneckonců na trzích obchodovali dlouho předtím, než se objevili ekonomové, kteří by je studovali. Vše, co potřebujete vědět, je to, jestli vyděláváte více či méně a jestli máte možnost ovlivnit své jednání.

Pro trhy statků a služeb je charakteristická různost – různost chutí, lidských schopností, znalostí, přírodních zdrojů, půdy či podnebí. Ovšem různost bez svobodné směny implikuje chudobu. Žádná lidská bytost – ani kdyby byla obdařena unikátní schopností či unikátním zdrojem – není schopna prosperovat, aniž by se účastnila obchodu. V tržní ekonomice jsme závislí na ostatních, které neznáme, nerespektujeme a kterým dokonce ani nerozumíme. Bez trhů bychom ovšem byli chudí, nešťastní, hrubí a nevzdělaní.

Trhy vyžadují konsensuální vynucování pravidel společenské interakce a ekonomické směny. Nejlépe to před více než 250 lety vystihl David Hume – jsou zde pouze

tři zákony přírody: právo vlastnit, obchod založený na souhlasu a dodržování slibů. Toto jsou fundamentální základy řádu, který umožňuje trhy a prosperitu.

Humovy zákony přírody jsou odvozeny ze starodávných příkázání: nepokradeš, nebudeš dychtit po domě svého bližního, nevydáš proti svému bližnímu křivé svědectví. Kradení spotřebovává bohatství a brání jeho reprodukci. Práhnutí po majetku ostatních vybízí donucovací stát k tomu, aby přerozděloval bohatství, čímž dochází k omezování podnětů k další produkci. Křivé svědectví podkopává společenství, věrohodnost managementu, důvěru investorů, dlouhodobou ziskovost a osobní směnu, která zušlechťuje nejvíce.

Pouze trhy produkují statky

Rozvoj hospodářství je spojen se svobodným ekonomickým a politickým systémem, jenž je udržován právním řádem a soukromými vlastnickými právy. Přísné centrální plánovací režimy – ať už byly vyzkoušeny kdekoli – v produkování statků selhaly. Existuje ale několik příkladů velkých i malých zemí (od Číny až po Nový Zéland a Irsko), kde vlády odstranily alespoň některé z bariér překážejících ekonomické svobodě a zažily pozoruhodný ekonomický růst; jednoduše díky tomu, že lidem povolili, aby zbohatli.

Čína udělala velký krok směrem k ekonomické svobodě. V roce 2004 pozměnila ústavu, což lidem umožnilo vlastnit a obchodovat se soukromým majetkem. Proč k této změně došlo? Jedním z problémů, který ji k tomu donutil, bylo to, že lidé nakupovali a prodávali i přesto, že tyto transakce nebyly vládou uznávány. To vedlo k tomu, že místní úředníci přijímali úplatky od těch, kteří obchodováním porušovali zákon. Uznáním vlastnických práv se tedy centrální vláda snaží odstranit zdroj korupce mezi místními úředníky, kterou je obtížné centrálně sledovat a kontrolovat. Tato ústavní změna je podle mého názoru praktickým prostředkem k omezení bezuzdné vládní korupce a politického zasahování do hospodářského rozvoje, a i když nevěšela z žádné politické náklonnosti ke svobodě, může významně pomoci vydláždít cestu svobodnější společnosti.

Okamžité přínosy se již dostavily: 276 z 500 nejbohatších společností – které jsou uveřejňovány v časopise Fortune – v současné době investuje do obrovské R&D zóny poblíž Pekingů, která je založena na výhodných smlouvách s čínskou vládou o pronájmu na 50 let.

Změny v Irsku dokládají, že nemusíte být velkou zemí, abyste pomocí vládní ekonomické politiky, která rozšiřuje svobodu, zbohatli. V minulosti bylo Irsko především exportérem lidí, což vyhovovalo Spojeným státům či Velké Británii, které přijaly mnohé irské imigranty, utíkající před stísněným životem v jejich vlasti. Před dvěma desetiletími se Irsko řadilo mezi chudobné země třetího světa, nyní však v příjmu na hlavu předběhlo svého původního koloniálního pána a stalo se důležitou zemí v Evropě. Podle údajů Světové banky se růst hrubého domácího produktu zvýšil z 3,2% (1980) na

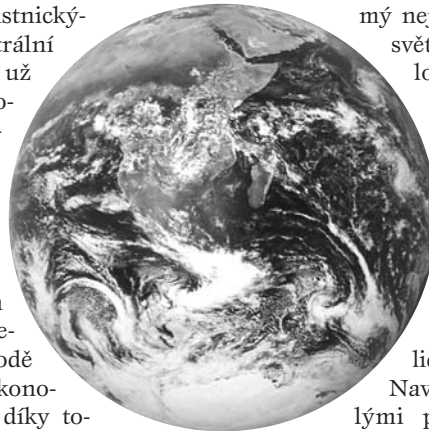
7,8% (90. léta). Nedávno zde měli osmý nejvyšší HDP na hlavu na světě, zatímco Spojené království bylo 15-té.

Podporováním přímých zahraničních investic (včetně rizikového kapitálu) a propagováním finančních služeb a informačních technologií se Irsko dočkalo působivého obrátu v odlivu mozků – mladí lidé se nyní vrací zpět.

Navracejí se za nově vzniklými příležitostmi, které se v Irsku vytvořily rozšířením ekonomické svobody. Jsou příkladem snaživých podnikatelů, kteří díky svým znalostem vytváří bohatství a zlepšují kvalitu života lidí nejen ve své rodné zemi, ale také ve Spojených státech a jinde. Jejich příběhy ilustrují, jak je možné změnit špatné vládní politiky a vytvořit nové ekonomické možnosti, které mohou obrátit směr odlivu mozků.

Nemáme se čeho bát

Nepostradatelnou součástí procesu změny, růstu a zbohatnutí je ponechání zastaralých prací stejnému osudu, jaký potkal zastaralé technologie. Budeme-li bránit domácím firmám v outsourcingu, využijí toho jejich zahraniční konkurenti. Outsourcováním budou moci snížit náklady a použít úspor ke snížení cen a technologickým inovacím, čímž na trhu získají velkou výhodu.



LETNÍ UNIVERZITA LIBERÁLNÍCH STUDIÍ

1. - 7. ČERVENCE 2007, JINDŘICHŮV HRADEC, PENZION U TKADLEN

Již 12. ročník populárního programu věnovaného ekonomii, politické filosofii, historii a právu, jež je určen převážně pro studenty českých a slovenských vysokých škol libovolného zaměření se zájmem o společenskou vědu, ale i pro mladé učitele či kohokoli se zájmem o liberalismus. Letošním zahraničním hostem je americký profesor z George Mason University, šéfredaktor časopisu *Econ Journal Watch* a velmi činný autor Daniel Klein spolu s Charlottou Stern, jež je liberální socioložkou a zástupkyní ředitele Švédského institutu pro sociální výzkum při Stockholmské univerzitě.

Jeden z nejznámějších příkladů outsourcingu nalezneme v Nové Anglii, která po druhé světové válce přesunula svůj textilní průmysl na jih, kde byly nižší mzdy. (To podle očekávání vedlo ke zvýšení zdejších mezd a textilní průmysl se nakonec musel přesunout k nízko-nákladovým zdrojům v Asii.)

K zániku pracovních míst v Nové Anglii ale nedošlo. Textilní průmysl byl nahrazen výrobou moderních technologií: elektronické informace a biotechnologie, které Nové Anglii přinesly obrovské zisky i přesto, že došlo k zániku kdysi tak důležitého průmyslového odvětví. Roku 1965 získal Warren Buffett kontrolu nad jednou z upadajících výroben textilií v Massachusetts – Berkshire-Hathaway. Použil velkých, avšak klesajících peněžních toků společnosti jako odrazového můstku pro znovu-investování do mnoha podhodnocených podniků. Stal se tím proslulý a o 40 let později měla Buffettova firma tržní hodnotu 133 miliard dolarů. A nyní dochází ke stejným změnám také v *K-Martu* či *Sears Roebuck*. Nic netrvá věčně: jakmile staré podniky začnou upadat, jimi užívané zdroje jsou přeměrovány k novému užití.

National Bureau for Economic Research právě vydal zprávu týkající se

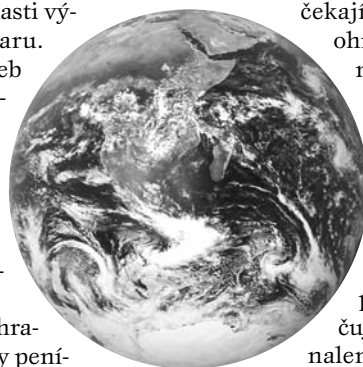
domácích a zahraničních investic amerických multinacionálních korporací. Studie ukazuje, že na každý dolar investovaný v zahraničí připadá tři a půl dolaru investovaných ve Spojených státech. Dokazuje to, že mezi domácími a zahraničními investicemi existuje komplementární vztah: dojde-li ke zvýšení jedné, druhá se rovněž navýší. *McKinsey & Company* odhaduje, že každý dolar, který americké společnosti outsourcingují do Indie, představuje pro Spojené státy přínos ve výši 1,14 dolaru; polovina z tohoto se navrátí investorům a spotřebitelům a většina ze zbytku je použita na nová pracovní místa. Avšak naproti tomu takové Německo získá pro domácí ekonomiku z každého eura investovaného v zahraničí pouze 80 %. Důvodem je mnohem nižší míra znovu-zaměstnání propuštěných německých pracovníků, zapříčiněná obrovským počtem vládních regulací.

Pokud zůstanou Spojené státy číslem jedna ve světovém žebříčku inovací, věřím, že se outsourcingu nemusíme obávat, avšak pokud se politikům podaří zabránit mu, strach na místě je. Studie *Institute for International Economics* ukazují, že během let 1999 až 2003 došlo - vlivem outsourcingu - k zániku 70 000 pracovních míst, za stejnou dobu se ovšem rovněž vytvořilo více než 115 000 vysoce placených pracovních míst v oblasti vývoje počítačového softwaru. A podobně: v sektoru služeb zaniklo 10 milionů pracovních míst, avšak 12 milionů se jich vytvořilo. Tyto překotné změny v technologiích a nahrazování starých pracovních míst novými jsou podstatou ekonomického rozvoje.

Outsourcingem do zahraničí šetří Americké podniky peníze, které jim umožní investovat do nových technologií a nových pracovních míst, díky čemuž se udrží na trhu. Těchto přínosů ovšem nepožíváme, aniž bychom zároveň nepocítili bolest samotného přechodu. Změna je vždy velice bolestivá. Je bolestivá pro ty, kteří ztratí zaměstnání a musí si hledat novou práci. Je bolestivá pro ty, kteří riskantně investují do nových technologií a neuspějí. Na ty úspěšné ale



Dr. Vernon Smith, profesor ekonomie a práva na GMU, strávil dětství - v období velké hospodářské krize - na farmě v Kansasu. Jeho snem bylo studovat na univerzitě. Díky své pracovitosti toho dosáhl a byl přijat na *California Institute of Technology*, kde se věnoval elektrostrojírenství. V posledním roce svých studií se začal zajímat o ekonomii a poprvé narazil na knihu o tržní ekonomice - Misesovu *Human Action*. Ekonomie se stala jeho povoláním, doktorát z ní získal v roce 1955 na Harvardu; a zbytek už znáte. V roce 2002 byl Dr. Vernon L. Smith oceněn Nobelovou cenou za ekonomii, a to za to, že položil „základy experimentální ekonomii.“



čekají výhody, které přinášejí ohromné bohatství pro ekonomiku jako celek a které se následně rozšíří prostřednictvím procesu objevování a soutěživému učení se. Globalizace není nic nového. Je to moderní slovo, které popisuje starověké přesuny lidstva, slovo označující lidskou snahu o zdokonalení prostřednictvím směny a celosvětového rozšíření specializace. Je to slovo míru. Aneb jak ve svém moudrém projevu řekl velký francouzský ekonom Frédéric Bastiat, pokud se přes hranice nedostane zboží, vojáci ano. ■

Zkrácená verze přednášky „Human Betterment Through Globalization“ ve Foundation for Economic Education ze 17. září 2005. Přeložil Petr Havlík.

Předplatné TL

*Jak se stát každý měsíc součástí
TERRA LIBERA?*

*Předplatte si zaslání časopisu
TERRA LIBERA.*

Roční předplatné časopisu, zaslávaného v papírové podobě kamkoliv v rámci ČR, získá ten, kdo přispěje Liberálnímu institutu alespoň 250,- Kč nebo 0,5 g zlata.

Předplatné v elektronické podobě lze získat za polovinu těchto částek.

Korunový účet: 111 333 0/2400
e-Gold účet: 131844

Více o e-Gold na www.libinst.cz

On-line archív
TERRA LIBERA
z let 2000 - 2006
dostupný na stránkách

www.libinst.cz

TERRA LIBERA

je vydávána společností TERRA LIBERA.

Kontaktní adresa:

TL, c/o Liberální institut,
Spálená 51, 110 00 Praha 1
E-mail: TL@libinst.cz

Její vydávání není povoleno ani schváleno
žádnou státní institucí.